

POLİTİKA NOTU

Mayıs 2026 | No. 7

İstanbul Perspektifi: Dekolonyal Konsensüse Çağrı

World Decolonization Forum Bilim Kurulu

Sömürge rejimleri büyük ölçüde siyasi olarak sona ermiş olsa da, “**kolonyalite**” çağdaş küresel gelişmelerin tam kalbinde yer almaya devam etmektedir. Sömürgeci/modern iktidarın tahakkümü; ırksal, dilsel, kültürel ve epistemik boyutlarıyla varlığını sürdürmektedir. Kaynakların sömürülmesi, toprak işgalleri, katliamlar ve soykırımlar, bu süregelen tahakküm ilişkilerinin görünür sonuçlarıdır. Artık topyekûn “**kültürel yıkım**” yerine “**kültürel tek tipleşme**” ile karşı karşıyayız. Topraklara, yer altı ve yer üstü zenginliklere el koyma yöntemi, yerini sistematik “ekonomik bağımlılığa” bırakmıştır. En kritik olanı ise hiçbir zaman eskimeyen bir araç olan “**zihinsel ve psikolojik tahakküm**” dayalı sömürge ilişkilerinin sürekli gelişen biçimlerde kendini göstermeye devam etmesidir.

Modern dünyanın bilgi sistemleri, “**evrensel**”, “**tarafsız**” ve “**nesnel**” olduğu iddiasıyla sunulmuş; ancak gerçekte belirli tarihsel, coğrafi ve iktidar konumlarından üretilmiştir. Yüzyıllar boyunca bir yandan Batı dışı toplumların bilgi geleneklerini, dillerini ve ontolojik kavrayışlarını değersizleştirerek bir yandan da sömürge politikalarını meşrulaştırarak sömürgeci bir epistemik hiyerarşiyi sürdürmüşlerdir. “**Sıfır noktasının kibri**” aracılığıyla epistemik çoğulluğun olanakları sistematik biçimde görmezden gelinmiştir. Biz burada, mevcut akademik ve entelektüel yaşamda itibar edilmemiş bilgi üretim ve dolaşım biçimlerini gün yüzüne çıkarma çabamızdayız.

Bugün kolonyalite fiziksel sınırları aşmış ve dijital dünyaya da sirayet etmiştir. İnsan dikkatini, belleğini, hayal gücünü ve arzularını yönlendiren yapay zekâ ve algoritmik mekanizmalar aracılığıyla yeni tahakküm biçimleri üretmektedir.

Bugün Filistin’de yaşananlar, salt askerî ya da siyasi bir çatışmanın ötesindedir; uluslararası hukukun ve insanlığın soykırımını durduramadığı derin bir kriz hâlini almıştır. Toplumlar ve ırklar arasında hiyerarşi kurarak, insan onuruna yaraşır yaşam sürmeyi bu hiyerarşi içinde belirleniyor olması, sömürgeci ırksallaştırmanın doğrudan bir sonucudur. Bu durum, Sosyal Darwinizm’in hiyerarşilerinin küresel yapılarımızda hâlâ var olduğunun çarpıcı bir hatırlatıcısıdır.

Batı merkezli evrenselcilik iddiası, derin bir meşruiyet kriziyle karşı karşıyadır. Kendi iç çelişkileri ve başarısızlıklarının yanı sıra küresel çapta artan çok kutupluluk ve “**çok katmanlılık**” talepleriyle yüzleşmektedir.

Dekolonizasyon, karşılıklı bir insanileşme sürecidir. Bu süreç yalnızca sömürgeleştirilmiş toplumları değil, Batı’nın da “**efendi kompleksi**”ni, “**sıfır noktasının kibri**”ni, üstünlük yanılsamasını ve hakikatin tekeline sahip olma iddiasını geride bırakmasını gerektirmektedir.

Bu; epistemik, kurumsal, siyasi ve ekonomik düzlemlerin eş zamanlı dönüşümünü talep eden çok katmanlı bir süreçtir. Tarihsel gerçeklerin çoğul tanıklıklar aracılığıyla yeniden yazılması, bilgi üretiminin yeniden yapılandırılması, Küresel Güney ülkelerinin kendi içlerindeki ilişkilerinin güçlendirilmesi ve ekonomik-siyasi bağımlılıkların aşılması, bütüncül bir sömürgeleştirme praksisinin temel unsurlarıdır.

İstanbul Perspektifi, sömürgeleştirme konusunda yeni bir Batı karşıtı, İslamcı ya da Türk hegemonyası ya da tek merkezli alternatif bir dünya kurma çabası değildir; aksine çoklu evrensel ve adalete dayalı bir dünya arayışıdır. Farklı uygarlıkların, bilgi geleneklerinin ve insan deneyimlerinin birbirini dışlamaksızın bütüne katkıda bulunduğu bir dünyadır bu.

İstanbul Perspektifi, dekolonizasyon tartışmaları içinde, teorik bir başlangıç noktası olma iddiasında değildir; toplumların birbirlerinin bilgeliğinden yararlandığı, dayanışma inşa ettiği ve tek merkezli küresel tahakküm düzenine karşı ortak bir ahlaki-siyasi sorumluluk geliştirdiği bir iş birliği çağrısıdır.

World Decolonization Forum tekil bir etkinlik olarak kalmayacak, canlı ve dinamik bir entelektüel platform olarak yeni dekolonizasyon modelleri geliştirme yönündeki iş birliği çalışmalarını sürdürecektir. Zihinlerini özgürleştirmek isteyen herkesi bu platformun bir parçası olmaya davet ediyoruz.

World Decolonization Forum, ortak kurumlarıyla kalıcı akademik çalışmalar üretmek, alternatif düşünce çerçeveleri geliştirmek ve çağımızdaki sömürgeciliğin dönüşen biçimlerine karşı koordineli entelektüel ve pratik yanıtlar oluşturmak için kolektif bir taahhütte bulunmaktadır. Bu sömürgecilik karşıtı yeni bir uzlaşının doğuşudur.

